

ANAYASA MAHKEMESİ KARARI

Anayasa Mahkemesi Başkanlığından:

Esas Sayısı : 2026/72

Karar Sayısı : 2026/143

Karar Tarihi : 25/6/2026

İTİRAZ YOLUNA BAŞVURAN: Danıştay Onüçüncü Dairesi

İTİRAZIN KONUSU: 3/1/2002 tarihli ve 4733 sayılı Tütün, Tütün Mamulleri ve Alkol Piyasasının Düzenlenmesine Dair Kanun'un 3/4/2008 tarihli ve 5752 sayılı Kanun'un 3. maddesiyle değiştirilen 8. maddesinin yedinci fıkrasının birinci cümlesinin Anayasa'nın 2., 13. ve 35. maddelerine aykırılığı ileri sürülerek iptaline karar verilmesi talebidir.

OLAY: Yetkili olmadığı hâlde açık olarak içki sunumu yapılması fiilinin tekrarı nedeniyle verilen idari para cezasına karşı açılan davada itiraz konusu kuralın Anayasa'ya aykırı olduğu kanısına varan Mahkeme, iptali için başvurmuştur.

I. İPTALİ İSTENEN KANUN HÜKMÜ

Kanun'un 8. maddesinin itiraz konusu kuralın da yer aldığı yedinci fıkrasının dava tarihindeki hâli şöyledir:

"İdari para cezaları, fiillerin tekrarı halinde, bir önceki cezanın iki katı olarak verilir. Beşinci fıkranın (c) bendinde sayılan fiillerin tekrarı halinde ayrıca ihlale konu ürünün piyasaya arzının bir yıla kadar durdurulmasına; (a), (b), (d), (e), (f), (j), (k), (l), (m), (n), (o), (p), (r) ve (s) bentlerinde sayılan fiillerin, ilk fiilin işlenmesinden sonraki beş yıl içinde üçüncü defa işlenmesi halinde ise belgelerin iptaline karar verilir. Satış belgesi iptal edilen satıcılar, satış belgesi iptaline konu işyerinde aynı işletme adı altında faaliyette bulunan üçüncü kişiler ile satış belgesi iptal edilen satıcılarca belge iptaline konu işyerinin farklı işletme adı altında fiilen işletilmesi halinde, bu işletme üzerine kayıtlı görünen üçüncü kişiler adına iki yıl süreyle yeni belge başvurusunda bulunulamaz."

II. İLK İNCELEME

1. Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü hükümleri uyarınca Kadir ÖZKAYA, Basri BAĞCI, İrfan FİDAN, Engin YILDIRIM, Rıdvan GÜLEÇ, Recai AKYEL, Yusuf Şevki HAKYEMEZ, Yıldız SEFERİNOĞLU, Selahaddin MENTEŞ, Kenan YAŞAR, Muhterem İNCE, Yılmaz AKÇİL, Ömer ÇINAR ve Metin KIRATLI'nın katılımlarıyla 26/3/2026 tarihinde yapılan ilk inceleme toplantısında dosyada eksiklik bulunmadığından işin esasının incelenmesine OYBİRLİĞİYLE karar verilmiştir.

III. ESASIN İNCELENMESİ

2. Başvuru kararı ve ekleri, Raportör Burcu TAŞYAPAN tarafından hazırlanan işin esasına ilişkin rapor, itiraz konusu kanun hükmü, dayanılan Anayasa kuralları ve bunların gerekçeleri ile diğer yasama belgeleri okunup incelendikten sonra gereği görüşülüp düşünüldü:

3. Anayasa'nın 152. ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 40. maddelerine göre bir davaya bakmakta olan mahkeme, o dava sebebiyle uygulanacak bir kanunun veya Cumhurbaşkanlığı

kararnamesinin hükümlerini Anayasa'ya aykırı görmesi veya taraflardan birinin ileri sürdüğü aykırılık iddiasının ciddi olduğu kanısına varması durumunda bu hükümlerin iptalleri için Anayasa Mahkemesine başvurmaya yetkilidir. Ancak anılan maddeler uyarınca bir mahkemenin Anayasa Mahkemesine başvurabilmesi için elinde yöntemince açılmış ve mahkemenin görevine giren bir dava bulunması, iptali talep edilen kuralın da o davada uygulanacak olması gerekir. Uygulanacak kural ise bakılmakta olan davanın değişik evrelerinde ortaya çıkan sorunların çözümünde veya davayı sonuçlandırmada olumlu ya da olumsuz yönde etki yapacak nitelikteki kurallardır.

4. Bu bağlamda somut normun denetiminde uygulanacak kuralın hâlihazırda yürürlükte bulunması veya yürürlükten kalkmış olması arasında ilke olarak bir fark bulunmayıp itiraz başvurusunda bulunan mahkemece bakılmakta olan davada uygulanma imkânının olması yeterlidir. Nitekim Anayasa Mahkemesi daha önceki kararlarında da itiraz yoluna başvuran mahkemede uygulanacak kural olma niteliğini sürdüren mülga hükümlerin esasının incelenmesi gerektiğine karar vermiştir (AYM, E.2020/14, K.2020/58, 15/10/2020; E.2018/14, K.2018/112, 20/12/2018; E.2018/107, K.2018/114, 20/12/2018; E.2014/179, K.2015/54, 17/6/2015).

5. Bununla birlikte *cezaî hükümler*de sonradan yapılan yasal değişiklikle fiilin suç olmaktan çıkarılması veya suç için öngörülen ceza miktarının azaltılması gibi nedenlerle fail lehine olan değişikliğin geçmişe dönük olarak uygulanması ve bu yönüyle itiraz konusu kuralın bakılmakta olan davada uygulanamayacak hâle gelmesi durumunda Anayasa Mahkemesi için esası hakkında karar verilmesine yer olmadığına karar vermektedir (AYM, E.2018/160, K.2019/23, 10/4/2019).

6. Anayasa Mahkemesi, daha önce pek çok kararında kabahat fiilleri nedeniyle uygulanan idari yaptırımlara dair kuralların *cezaî hüküm* niteliğinde olduğunu kabul etmiştir (AYM, E.2017/129, K.2018/6, 18/1/2018, §§ 22-33; E.2024/88, K.2024/231, 25/12/2024, §§ 40-48; E.2025/187, K.2026/53, 26/2/2026, §§ 13-17). Dolayısıyla kabahatleri düzenleyen kurallar incelenirken de fail lehine sonradan yapılan değişiklik sebebiyle kuralın uygulanamayacak hâle gelip gelmediğinin gözetilmesi gerekir.

7. İtiraz konusu kuralla 4733 sayılı Kanun'un 8. maddesinde düzenlenen ve karşılığında idari yaptırım gerektiren fiillerin tekrarı hâlinde verilecek idari para cezalarının önceki cezanın iki katı olarak uygulanması öngörülmekte iken kural 11/6/2026 tarihli ve 7584 sayılı Kanun'un 21. maddesiyle değiştirilmiştir. Yapılan değişiklikle anılan maddenin beşinci fıkrasının (a), (b), (c), (d), (e), (f), (g), (i), (j), (k), (l), (m), (n), (o), (p) ve (ş) bentlerinde düzenlenen idari para cezalarının -fiillerin bir yıl içinde tekrarı hâlinde- bir önceki cezanın iki katı olarak verileceği hüküm altına alınmıştır.

8. Yeni düzenlemede idari para cezalarının fiillerin tekrarı hâlinde bir önceki cezanın iki katı olarak uygulanacağı belirtilmek suretiyle aynı artırım oranı muhafaza edilmekle birlikte tekerrür bakımından zaman sınırının getirildiği görülmektedir. Buna göre fiillerin bir yıl içinde tekrar işlenmiş olması hâlinde idari para cezaları bir önceki cezanın iki katı olarak uygulanacaktır. Kuralın önceki hâlinde tekerrür uygulaması bakımından bir zaman sınırı bulunmadığı gözetildiğinde söz konusu değişikliğin lehe bir düzenleme olduğu anlaşılmıştır. Bu itibarla kuralın bakılmakta olan davada uygulanma imkânı kalmadığı sonucuna varılmıştır.

9. Açıklanan nedenle konusu kalmayan itiraz başvurusu hakkında karar verilmesine yer olmadığına karar vermek gerekir.

IV. HÜKÜM

3/1/2002 tarihli ve 4733 sayılı Tütün, Tütün Mamulleri ve Alkol Piyasasının Düzenlenmesine Dair Kanun'un 3/4/2008 tarihli ve 5752 sayılı Kanun'un 3. maddesiyle değiştirilen 8. maddesinin yedinci fıkrasının birinci cümlesine ilişkin itiraz başvurusu hakkında KARAR VERİLMESİNE YER OLMADIĞINA 25/6/2026 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

Başkan
Kadir ÖZKAYA

Başkanvekili
Basri BAĞCI

Başkanvekili
İrfan FİDAN

Üye
Engin YILDIRIM

Üye
Rıdvan GÜLEÇ

Üye
Recai AKYEL

Üye
Yusuf Şevki HAKYEMEZ

Üye
Yıldız SEFERİNOĞLU

Üye
Selahaddin MENTEŞ

Üye
Kenan YAŞAR

Üye
Ömer ÇINAR

Üye
Metin KIRATLI

Üye
Şaban KAZDAL